

Primorsko partizanstvo

04.10.09 10:46

Primorsko partizanstvo - Njegova žaloigra in zmaga 2. del

Misel na samostojno slovensko državo se je porodila v vrstah TIGRa in zatem prešla med slovenske partizane. Velesrbstvo, ki se je opiralo na mednarodno prostožidarstvo, je preko KPS prevzelo nadzor nad našim partizanstvom. Prineslo je teror, ki je trajal vsa leta Jugoslavije pod Titom. Slovenska državna misel je bila zatrta, vendar ne izkoreninjena. Čez pol stoletja je bila oklicana samostojna Slovenija. Iz nje je stara jugo klika naredila sedanjo napol srbsko krajino, toda tudi ta bo prešla. Slovenija je letos prevzela celo EU predsedstvo (Ur.)

Srbska KOS, že med 2. svetovno vojno

Da bi prikrili delovanje srbske KOS, so ustanovili zloglasno organizacijo VOS, kateri je poveljevala znana Srbkinja Zdenka Armić Kidrič, žena znanega revolucionarja Borisa Kidriča. VOS je izvajala obveščevalne in likvidatorske naloge. Vse direktive so prihajale iz Belgrada. Štabi, predvsem štab korpusa in glavnega štaba, so dolgo časa kazali nerazumevanje za njihovo delo.

Naloge 2. odseka OZNE so bile v ukazu o ustanovitvi določene kot sledi: Odsek (srbska KOS na osvobojenem in neosvobojenem ozemlju), ustvarja mrežo svojih zaupnikov v različnih ustanovah, vodi njihovo delo, kontrolira delovanje različnih političnih skupin v NOG, delovanje tajnih diplomatskih in vojaških misij, vodi delo drugih odsekov OZNE, jih kontrolira in inštruirajo. - 2. sekcija mora organizirati v svojih vrstah mrežo KOSa. Eden izmed članov okrožnega organa OZNE, bo postavil KOS povsod, razen v partijskih organizacijah.

Svoje vrinjence so pošiljali v okupatorske organizacije. Imeli so jih v kvesturi, gestapu, pri domobrancih,... O življenju in smrti odločajo načelstva posameznih odsekov KOS-a.

Pooblaščenec KOSa v okrožju ima na razpolago nekaj VDV-jevcev, v izrednih in važnih primerih pa jih lahko dobi tudi več.

Organizacija KOS je bila tajna in popolnoma skrita. Pri vseh štabih operativnih enot, v obeh korpusih in zaledne vojske so bili postavljeni pooblaščeneci, ki so bili odgovorni za delo KOSu. Povprečno je bilo v brigadah in odredih postavljenih 20 njegovih zaupnikov. Sekcija v 9. korpusu je na podlagi ugotovljenih dejstev takoj pristopila k čiščenju sovražnih elementov v vojski. V nasprotju z ostalimi je bila včasih preveč hitra z aretacijami

Srbska okupacija

Poglejmo naprej, kako je bilo z infiltracijo srbske in črnogorske vojaške strukture.

Tudi v štabu 3. Soške brigade so bili vsi kadri, z izjemo Franc Črnuglja, bivši jugoslovanski interniranci. Načelnik štaba 3. Soške brigade je bil Radoje Perović, sanitetni referent pa Milovan Djurović.

Poveljstvo Goriške divizije je oblikovalo tudi štabe drugih podrejenih brigad. Dne 22. oktobra 1943 je imenovalo njihove funkcionarje. Skoraj vsi so bili Črnogorci. Vlastimir Miljković je bil imenovan za načelnika štaba 1. Soške brigade (pozneje Gregorčičeve), Nikola Vidačić pa za načelnika 2. Soške brigade (pozneje Bazoviške). Nikola Djukić je postal referent v 1. Soški, Milorad Bogojević pa v 2. Soški brigadi. Radoje Ignjatović je bil imenovan za načelnika štaba divizije, Vladislav Klajn pa za divizijskega sanitetnega referenta.

Sreten Šantić je bil imenovan v odsek za zveze pri štabu Goriške divizije. Ljubo Nenezić pa je prevzel 9.11.2014 11:11

samostojnega referenta.

Sreten Šantić je bil imenovan v odsek za zveze pri štabu Goriške divizije. Ljubo Nenezić pa je prevzel vodilne funkcije na Tolminskem vojnem področju. V štabu Goriške divizije so bili Sladić, Radusinović, Rejčević, Vukčević, Ulepić in Bošković. Nekateri so postali učitelji v podoficirski šoli Triglavske divizije, Radusinović je bil tudi vodja geodetskega odseka pri 9. korpusu. Vukčević je bil tudi operativni oficir divizije.. Ulepić je najprej postal načelnik oddelka pri odseku za zveze v 3. operativni coni, nato pa je bil v oddelku za zveze pri 9. korpusu. Sodeloval je tudi pri nastajanju prvih številok Partizanskega dnevnika.

Prehajanje funkcionarjev iz enot 30. divizije na nove zadolžitve je bilo tako veliko, da je povzročilo organizacijske težave v enotah.. Štab Gregorčičeve brigade je 28. oktobra 1943 poročal OŠZS (operativni štab za zahodno Slovenijo) o težavah s kadri.

Največ bivših jugoslovanskih častnikov je ostalo v zahodni Primorski. Odredbo o reorganizaciji divizijskih in brigadnih štabov je 12. decembra 1943 izdal štab 3. operativne cone Alpske. Tako so pri divizijah ustanovili obveščevalni odsek.

Načelnik štaba 9. korpusa Milutin Dapčević je bil imenovan tudi za vodjo korpusnega operativnega odseka. Njegovi člani so bili še Danilo Šorović, Titov oficir, ki je prišel v Slovenijo že 1942, Martin Graif in Emil Filipič ter Blagota Radusinović, ki je bil geodetski referent.

Vedno, kadar je bila Gradnikova brigada napadena, se je komandant Danilo Šorović nahajal na karavlah. Šorović je brez dvoma odgovoren za neuspehe Gradnikove brigade.

Pri vojaški šoli za usposabljanje nižjega poveljniškega kadra na Primorskem so bili imenovani za predavatelje: Marko Sladić, Sreten Šantić, Milenko Čakarević, Sretan Ilić, Mitar Rajčević, Blagota Radusinović, Bogomir Ljubić, Radoje Perović Komandant podoficirske šole 31. divizije Lazar Kolerac je bil imenovan za komandanta podoficirske šole 9. korpusa.

Omilili so jezikovne težave, saj predavatelji niso znali slovenščine. Vodja poučevanja v pehotnem oddelku je bil Bogomir Ljubić, vodja minometnega oddelka pa Mitar Rajčević. Januarja 1945 so obnovili podoficirsko šolo v 31. diviziji. Njen komandant je postal Vaso Miljašević.

V letu 1944 je primorsko partizansko vodstvo v katerem so prevladovali Srbi in Črnogorci vzgojilo lasten kader. Prevezli so tudi vojaško vzgojo. Nekateri so si v povojni Sloveniji na novo uredili življenje.

Tigrovci so vedeli in videli

Tigrovcem je bil v prvi vrsti boj proti italijanskemu in nato nemškemu okupatorju. Ko pa so uvideli pravi namen srbskih in črnogorskih titovih oficirjev, ki naj bi prišli v Slovenijo kot pomoč, dejansko pa kot okupatorji, se je začel boj tudi proti njim. Namen tigrovcev je bil izpodriniti komunistično partijo v OF, odstavitev srbskega poveljniškega kadra v vseh enotah partizanstva, najprej na Primorskem, in po vojni združiti vso ozemlje, na katerem prebivajo Slovenci, da bi tako nastala samostojna neodvisna država Slovenija.

Tigrovci – partizani so uvideli, kakšen namen imajo srbski poveljniki v Sloveniji, s tem ko so začeli vse partizanske enote reorganizirati, in najvišje položaje zasedati samo srbski poveljniki. Vsi, ki so se skušali upreti srbskim poveljnikom, so bili nemudoma likvidirani. Srbi so začeli masovno likvidirati tigrovce in drugih zavednih borcev. Nihče ni smel izreči niti slabe besede proti njim.

Od leta 1942. do 1944. so obstajali dve liniji med partizani. Na eni strani je obstajal liberalni del (na Primorskem tigrovci), Franc Rozman Stane, Jaka Avšič, Stane Potočar Lazar,...na drugi strani pa so bili srbski in črnogorski poveljniki s svojimi slovenskimi podrepaniki, ki so vodili politiko komunistične partije v OF - Kardelj, Kidrič, Maček, Kveder, Bebler, Brajnik, Kraigher, Vilfan,...

v OF - KAUČIČ, KUMIČ, MAČEK, KVEČEL, DEBELI, BIAJNIK, NAGIČIČ, VITAN,...

Srbski okupator ustvarja teror

S tem, ko so srbski in črnogorski poveljniki prihajali v naše partizanske enote, so začeli izdajali slovenske partizanske enote Italijanom in kasneje Nemcem. Vse slovenske partizanske enote so bile večkrat izdane s strani srbskih poveljnikov. Okupatorju so srbski poveljniki izdajali natančne informacije o točni lokaciji določene partizanske enote, o njenem številu, o vrsti in količini orožja, o borbeni morali, o izvidniških patroljah, stražah, skratka o vsem so jih natančno informirali

Zaradi izdajstva, so se zgodili zelo tragični primeri uničenih bojnih skupin ali enot. Več kot deset takšnih skupin in čet prvih partizanov, ki so bili pionirji v krčenju težkih poti nastajanja partizanske vojske na Slovenskem je bilo razbitih ali uničenih. V celoti je padel Pohorski bataljon, velik del bataljona Cankarjeve brigade na Javorci, bataljon Prešernove brigade na Pokljuki, razbita Gregorčičeva brigada na Rdečem robu, zdesetkanje Gradnikove brigade pri njeni ustanovitvi na Golobarju, in še in še. Razbili so nam tudi tako zelo pomembno Kobariško republiko.

Da bi Srbski poveljniki tudi sami ne postali žrtve lastne izdaje, so za to imeli poseben razpoznaven znak. Bili so na konju. To je bil razpoznaven znak, da okupator ni streljal tudi na njih.

S tem so Srbi dosegali svoje cilje. Namreč da se slovensko partizanstvo ne bi razvilo do takih razsežnosti, kot bi se sicer. Bali so se naše močne vojske, in to bi jim pokvarilo načrte za prevzem oblasti po vojni.

Nemalo politične škode so naredili srbski poveljniki enot, ki so samovoljno izdajali ukaze o nasilnem odvzemanju obutve domačinom. To se je dogajalo po domovih, na cesti, kjerkoli. Neupravičeno in samovoljno so preiskovali hiše in zaplenili razno blago, deke in vojaške obleke, ki so jih domačini prinesli od vojakov. To se je začelo dogajati leta 1943, med novembrsko ofenzivo in tudi po njej.

Večina partizanskih čet pa je bila neprestano zaposlena s premiki. Borci niso smeli vedeti za cilje pohodov. Rekli so jim, da zaradi »konspiracije«. Večkrat so se jim zdeli utrudljivi pohodi nesmiselni. Odredni štabi jim niso dajali nobenih navodil za akcije. Večina naših čet dolge mesece ni izvršila nobene akcije. Srbi so v sodelovanju z Nemci poslali proti našim četam dobre nemške antigverilske čete, oborožene z brzostrelkami, opremljene s plezalnimi čevlji, ki izredno drzno zalezujejo partizane in napadajo taborišča tudi ponoči.

Demoralizirali so naše množice z masovnimi aretacijami, požigi, preseljevanjem civilnega prebivalstva. Ljudje so se spraševali, kje je zdaj vsa tista sila, ki se je vso zimo in pomlad zbirala v gozdovih. Precejšnje število partizanov je dezertiralo, nekateri partizani so se začeli skrivati pred vodstvom.

Spremenili so nam slovenske simbole, saj je triglavka bila zamenjana s titovko. Vtaknili so se tudi v način bojevanja. Tako je štab Goriške divizije dne 11. 10. 1943 izdal direktivo, kjer je rečeno, da se iz frontalnega načina bojevanja spremeni v postavljanje zased, sovražnika nato prepuščati, ga obkoljevati in uničevati.

Po teh spremembah je Kobariško republiko prevzela Goriška divizija. Nato je štab Goriške divizije 21. oktobra 1943 izdal ukaz o preoblikovanju Briško-beneškega odreda v 3. soško brigado in imenoval štab te brigade. Za načelnika te brigade je imenoval Srba Radomira Perovića, kot referenta za saniteto pa Črnogorca Milovana Djurovića, ki je že pred tem isto nalogo opravljal v štabu briškobeneškega odreda.

Zvonko Zuodar komandant Briško-beneškega odreda, doma iz Volč, je zapisal v svojih spominih: »Vladimir Knežević Volodja me je spraševal, kako je potekala borba pri Sv. Kvirinu dne 11. 10. 1943. Jaz ga nisem prav nič razumel, nisem vedel, kaj je to –kuća- in –ko je tamo pucao.« Ker Zuodar ni razumel srbskega jezika, tako kot večina borcev, mu je moral biti Franc Uršič Jožko za tolmača.

Da bi bilo poveljevanje enotno, je bil v vsakem štabu bataljona poleg srbskih tudi kak slovenski oficir, zato da bi pomagal pri izvajanju povelj štaba brigade. Brigadni list Bazoviške brigade Soški glas je

Da bi bilo poveljevanje enotno, je bil v vsakem štabu bataljona poleg srbskih tudi kak slovenski oficir, zato da bi pomagal pri izvajanju povelj štaba brigade. Brigadni list Bazoviške brigade Soški glas je objavljala članke v slovenščini in srbohrvaščini.

Komandant 18. SNOB Soške, Gliša Raco, je zapisal v brigadno glasilo: »Mi vaši drugovi, koji smo poslani od vrhovnog štaba NOV in POJ i od maršala Tita samega, da znanje prenesemo na vas, sa kojima ćemo deliti dobro i zlo«. Lažnivo so navajali, da se jim gre za demokratično Jugoslavijo.

V listu narodnih stražarjev Straža ob Jadranu so 24. januarja 1945 zapisali: V Idrijo so prišli bratje Srbi: Terenci se nič kaj preveč ne strinjajo z njihovim prihodom. Zato so brž začeli med ljudmi razširjati vest, da bodo Srbi začeli klati Idrijčane, kar od kraja.

Boj med partijo in tigrovci

Partija je razvila nekaj, kar je bilo proti človeški in splošni naravi. To je bila organizirano stkana mreža oblasti in nasilja, pod katero je bilo težko dihati in delovati. Partija je bila najbolj nazadnjaška, karkoli smo si mogli po revoluciji zamisliti. S pritiski in vzgojo so se ti odnosi v Jugoslaviji izredno razvili. Prevezela me je težka misel, da smo skrenili s poti, da smo napravili nekaj, kar nam ne koristi, kar nas bo pripeljalo v krizo. Postali smo družbeni balast, ki se ga je bilo treba znebiti. (Lado Ambrožič - Novljan).

Komandant glavnega štaba je bil priljubljeni Franc Rozman – Stane. Toda partija je imela partizane trdno pod svojim nadzorstvom in Franc Rozman je bil povsem odvisen od politične volje njenega CK-ja. Član CK-ja je bil tudi zloglasni Ivan Maček, načelnik Ozne (kasneje Udba, Kos) za Slovenijo, ki komandantu štaba ni priznaval nikakršne avtoritete...

V Trstu je marca 1943 izšel letak, ki je imel največji odmev med prebivalstvom dotlej. Slovenci!! Slovenskemu narodu ob 12. uri! Mrtvega naroda ne bo mogla obuditi nobena mirovna konferenca.

Sekretar za zahodno Primorsko Ferdo Kravanja je dobro vedel, kaj prinaša partija, zato je po svojih močeh skušal prepričati soborce in civilno prebivalstvo o njeni škodljivosti. Šel je v Partijo izrecno kot tigrovec in ne kot komunist.

Ferdo Kravanja, ki je vodil tolminsko tehniko, so razmnoževali tisk z naslovom »Naše meje«, v katerega je pisal tudi Cene Logar, ki kritizira partijo in hvali tigrovce, v katerem partijce imenuje »duševni revčki«. Logarja so takoj ločili od Jaka Avšiča in poslali s Primorske. Po vojni, leta 1949, so ga internirali na Goli otok, kjer je preživel sedem let.

Na sestankih terenskih odborov OF, ki jih je vodil Kravanja, so sklepali, da bo treba nastopiti proti komunistom, če se bodo dotikali vere in cerkve. Na enem izmed takih sestankov je bila postavljena zahteva, da naj bo v bodoči Sloveniji več verske svobode.

Dne 19. junija 1943 je Kravanja poročal Alešu Beblerju: »So gotovi kraji, kjer se prebivalstvo izraža, da je pripravljeno žrtvovati vse za našo osvobojenje, toda isto je pripravljeno storiti tudi za vero, ako bi bila ogrožena s strani KP. Dogaja se, da se partizani na terenu izražajo, da bodo komunisti vse duhovnike in njihove simpatizerje po vojni pobili«.

Hkrati z uničevanjem slovenskih partizanskih enot, so likvidirali tudi največje domoljube, ki so bili v poveljniški strukturi partizanstva na Primorskem. Ena najbolj tragičnih likvidacij na Primorskem je vsekakor likvidacija Jožeta Srebrniča in ostalih, ki so tvorili partizansko vodstvo v Brdih in Benečiji. Srebrničevo nenadno izgubo so mnogi Primorci občutili s občutjem in veliko prizadetostjo. Veljal je za živo pričo trpinčenega primorskega človeka. Mnogim je veljal za vodilno politično osebnost v NOB. Vzpostavili so ga z žrtvami Bazoviškega in Tomažičevega procesa.

Tigrovci so se naravnost čudili okoliščinam, v katerih je njihov zaveznik izgubil življenje. Izguba znanih borcev je pretresla vso Primorsko, za Brda in Benečijo jo je bilo težko nadomestiti. Likvidaciji ni ušel **niti** 2014 11:11

Tigrovci so se naravnost čudili okoliščinam, v katerih je njihov zaveznik izgubil življenje. Izguba znanih borcev je pretresla vso Primorsko, za Brda in Benečijo jo je bilo težko nadomestiti. Likvidaciji ni ušel niti sekretar zahodno-primorskega okrožja Ferdo Kravanja.

Njegov poslednji govor ljudem dne 6. oktobra 1944 v vasi Kosi: » Na političnem polju imamo elemente, ki so nam bili do danes nasprotni in ki so nam danes v veliko korist. Zavedati se moramo, da oni ne delajo radi skesanosti, ampak da bodo dobili pri nas zaupanje in s tem prišli do oblasti. Nujno je zato, da mi v tem polagamo vso pozornost. Strogo kontrolo moramo imeti nad temi nevarnimi elementi in jih dejansko pripraviti na tako pot, kjer bo njihova moč prišla do iskrenega izraza. Treba je tesno navezati naše ljudstvo na našo vojsko,.....,prikazati pa moramo, da je edina naša vojska tista, ki je imela in ima vso vlogo v osvoboditvi.« Čez štiri dni so Kravanja likvidirali. Likvidirala ga je VDV, po ukazu srbskih poveljnikov.

O življenju in smrti odločajo načelstva posameznih odsekov KOS-a. Pooblaščenec KOS-a v okrožju ima na razpolago nekaj VDV-jevcev, v izrednih in važnih primerih pa jih lahko dobi tudi več. Organizacija KOS je bila tajna in popolnoma prikrita. Alojz Rutar – Svečan, je izjavil, da verjame, da je bil Kravanja ustreljen, ker se je stalno prepiral s štabom (Mira Cencič 1997, 367). Magnetofonski zapis pri avtorici.

Druga svetovna vojna se je zaključevala ravno na naših tleh. Z likvidacijo Kravanja je bil likvidiran še zadnji up za našo pravo svobodo, saj vemo, da Slovenci po vojni nismo bili svobodni, bili smo tlačani pod srbskim okupatorjem (ali smo še vedno?).

Takoj po svojem prihodu so jugoslovanske zasedbene oblasti začele s čistkami, ki so jih izvajali na osnovi navodila: Takoj čistiti. V začetku maja 1945 so aretirali več tisoč ljudi. Aretacije so po nalogu Ozne in vojaških oblasti izvajale vojaške in policijske enote. Mnoge med njimi so kmalu po aretaciji usmrtili, večina pa je bila vržena v kraška brezna. Med pogrešanimi so tudi nekateri sodelavci osvobodilnega gibanja.

Prihod jugoslovanskih oblasti so ljudje doživljali kot veliko travmo, hujšo kot je bila nemška okupacija. Strah so še stopnjevali dogodki, ki so se ob kapitulacije Italije septembra 1943, zgodili v Istri, poimenovani kot istrske »fojbe« (brezna). Tedaj so pripadniki hrvaškega osvobodilnega gibanja usmrtili več sto Slovencev.

Fojbe so postale in so še danes ena od ključnih tem političnih tem v Julijski krajini.

Srbi o tem niso nikoli objavili svojih podatkov, svojce pobitih so glede usode njihovih bližnjih pustili večinoma v nevednosti.

Množično preseljevanje po vojni je zajelo tudi Tržaško in Goriško. Beg pred terorjem, nasilni izgon, odhodi zaradi političnih pritiskov, gospodarskega stanja,... Z območja, ki je bilo leta 1947 priključeno Jugoslaviji, so največ zaradi komunizma, že pred razmejitvijo tega leta in tudi pozneje, odhajali Slovenci, tja pa so prav zaradi komunizma prihajali italijanski delavci.

Slovensko partizanstvo nas uči, da v malem narodu še bolj kot v velikih vzplapolajo plameni največjega junaštva ter ljubezni do rodne zemlje, do zapuščine, ki smo jo podedovali od več rodov. Uči nas, da tudi majhen narod lahko živi ob velikih brez manjvrednega občutka, če zadosti smotrno in celovito razvije vse svoje ustvarjalne moči in sposobnosti, se zna organizirati in se ne zapira vase. Uči nas, da smo bili ukanjeni vsled tega, ker nismo razvili prapora na Matajurju in goriškem ter tržaškem gradu, pa tudi na pri Knežjem kamnu in pri Gospe Sveti.

Dokler si Slovenci ne bomo priznali, da smo v času druge svetovne vojne, imeli tudi srbskega okupatorja, ne bo sprave med nami in vse dotlej bo obstajala delitev na partizane in domobrnce in še na koga.

Uporabljena literatura:

Uporabljena literatura.

- Franc Črnugelj – Zorko, Na zahodnih mejah - 1944, Ljubljana 1993
- Franc Črnugelj – Zorko, Na zahodnih mejah – 1943, Ljubljana, 1986
- Jelka Peterka, Kambreško – Srednje, Nova Gorica, 2000
- Fran Juriševič, Partizansko gospodarstvo na Primorskem, Koper 1975
- Tatjana Rejec, Partija in tigrovci, Ljubljana 2006
- Jožko Ošnjak, Pod Matajurjem, Ljubljana 1970
- M. Štolfa, Med briškimi griči je posijalo sonce, Ljubljana 1963
- Ciril Zupanc, Kanalski kolovrat
- Ciril Zupanc, Zahodnoprimorsko okrožje, Nova Gorica 1974
- Tone Ferenc, Kapitulacija Italije in narodnoosvobodilna borba v Sloveniji jeseni 1943, Maribor 1967
- Franjo Bavec, Bazoviška brigada, Ljubljana 1970
- Borivoj Lah, Od Kobarida do Trsta, Ljubljana 1996
- Lado Ambrožič, Pol stoletja pozneje, Ljubljana 1992
- Lado Ambrožič, Po čem je zmaga, Maribor 1988
- Leto borb ob Soči, September 1943 – 1944
- Straža ob Jadranu, list slovenskih narodnih stražarjev, štev. 18. leto 2, Postojna, 24. januarja 1945
- Tone Ferenc, Akcije organizacije TIGR, Ljubljana 1977
- Slavica Plahuta, Slovenski in črnogorski interniranci in narodnoosvobodilni boj na Goriškem, N. Gorica 2004
- Slovenski zbornik 2007, Narodnoosvobodilni boj v narodovem spominu, Ljubljana 2007
- Jožko Martelanc, Goriška fronta 1943, N. Gorica 2003
- Jože Martinčič, Beg iz Gonarsa, Ljubljana 1978

Naš komentar k članku: Klanjamo se zavednim tigrovcem in partizanom, domobrancem in vsem, ki so se borili in žrtvovali svoja življenja za svobodo Slovencev, ne samo za politično, temveč tudi za svobodo vesti in prepričanja. Do neke mere lahko razumemo številne, celo preštevile slovenske ljudi, ki so se morali po vojni ukloniti jugoslovanskemu režimu, zato da so lahko preživeli. Toda bili so tudi takšni, in ni jih bilo malo, ki so z velesrbskim režimom in njegovo KOS tudi dejavno sodelovali, vohljali in ovajali domoljubne slovenske ljudi. Vse to počenjajo na tihem še danes. Toda vsako zlo priključuje prej ali slej nesrečo. Ne samo nadnje, žal tudi nad njihove otroke in vnuke. Ob koncu življenja je vsakomur predložen račun, ne le za krvavo preteklost, temveč tudi za izdajo nad lastnim narodom! - Gorje pa tistemu., ki enega mojih malih...